

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW, SOCW

Internationaal Beleid

Van

Persoonsgegevens

Datum

26 maart 2025

Referentie

51549390

Bijlagen

4

Intern OCW afgestemd

DE, DUO, HOenS, MBO, OWB, OPO, OVO, WJZ

Interdepartementaal afgestemd

Def, EZ, Fin, SZW, VWS, JenV

Extern OCW afgestemd

Onderhandeling

NtB BNC-fiche Unie van Vaardigheden

Aanleiding

Op 5 maart jl. heeft de Europese Commissie een mededeling over een unie van vaardigheden, een actieplan voor basisvaardigheden en een strategisch plan voor STEM-onderwijs gepresenteerd. U heeft onlangs een eerste appreciatie van het voorstel ontvangen. Conform afspraak met de Tweede Kamer moet het kabinet binnen 6 weken een beoordeling van deze voorstellen naar de Kamer sturen in de vorm van een BNC-fiche. Dit zal t.z.t. ook de basis vormen voor de Nederlandse inbreng bij de behandeling in raads kader.

Hierbij treft u een eerste "80%" versie van het BNC-fiche ter accordering aan, dat we samen met SZW hebben opgesteld, en parallel aan M.SZW wordt voorgelegd.

Onderhandeling

Verder zijn MT-leden van betrokken directies akkoord. Voor zover wij uit de terugkoppeling konden beoordelen, heeft uw overleg met EU Commissaris Minzatu op 26 maart jl. geen directe consequenties voor het kabinetsoordeel over de Staat van de Unie.

Wij horen graag uw akkoord, en eventuele vragen en opmerkingen voorafgaand aan de interdepartementale bespreking van dit fiche op woensdag 2 april a.s. (MR behandeling is vrijdag 11 april).

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met het voorliggende concept-BNC-fiche over de Unie van Vaardigheden.

Kernpunten

- De mededeling richt zich op vier doelen: (1) opbouwen van vaardigheden door een sterke onderwijsbasis; (2) bij- en omscholing van een flexibele beroepsbevolking voor de digitale en groene transitie; (3) mobiliteit van vaardigheden in de EU ten behoeve van het concurrentievermogen; (4) talent voor de toekomst van Europa aantrekken, ontwikkelen en behouden. Daarnaast wordt ingegaan op financierings- en governance-aspecten.
- De mededeling stelt verschillende, uiteenlopende acties en maatregelen voor die de komende jaren uitgerold zullen worden. Deze voorstellen zullen t.z.t. op hun eigen merites beoordeeld worden. We zijn in het fiche niet op alle acties ingegaan, bijv. niet als ze nu onvoldoende duidelijk zijn, of voortzetting van bekende acties betreffen. Daarnaast zijn tegelijk met de mededeling twee actieplannen gericht op basisvaardigheden en STEM-onderwijs gepresenteerd.

- Het kabinet verwelkomt het voorstel en dat met de voorgestelde acties aangesloten wordt bij de analyse van de rapporten Draghi/Letta en het Concurrentievermogen Kompas. Hiermee zal een bijdrage geleverd worden aan het verbeteren van het STEM-onderwijs, basisvaardigheden en de "skills-infrastructuur" die zowel het nationale beleid gericht op Leven Lang Ontwikkelen als het op nationaal niveau (h)erkennen van vaardigheden kan ondersteunen. Ook kunnen de voorgestelde maatregelen bijdragen aan de aanpak van tekorten op de arbeidsmarkt en de verhoging van arbeidsproductiviteit, verdienvermogen en transitievermogen.
- Het kabinet heeft ook zorgen/aandachtspunten, zoals het feit dat onderwijs en opleiding niet alleen een instrument voor de arbeidsmarkt is; sommige acties op gespannen voet staan met de competenties van de EU en/of met subsidiariteit; de onduidelijke verbinding met de governance voor onderwijsbeleid en de voorgestelde nieuwe streefdoelen. Ook bestaan over sommige specifieke acties zorgen, zoals het idee van een Europees diploma(label) voor het beroepsonderwijs; automatische erkenning van leerperioden in het buitenland in het funderend onderwijs en mbo en de precieze reikwijdte van het aangekondigde *Skills Portability Initiative* dat een wettelijke basis zou kunnen krijgen (zie ook hierna). Hoewel de aandacht voor basisvaardigheden voor STEM onderwijs ondersteunen, plaatsen we kanttekeningen bij een aantal concrete voorstellen, zoals streefdoelen en acties die raken aan de inhoud van het nationale curriculum. Ook op het gebied van het aantrekken van een doelstelling voor studenten uit derde landen en toelating van werknemers uit derde landen is het kabinet terughoudend.

Toelichting

Essentie voorstel

- In het **eerste** onderdeel van de mededeling moet een nieuwe Europese strategie voor het mbo tekorten aan vaardigheden en mismatches gaan aanpakken door de aantrekkelijkheid, excellentie, kwaliteit en arbeidsmarktrelevantie van het mbo te verbeteren. De Commissie wil ook basisvaardigheden van EU-burgers bevorderen. Daartoe gaat de mededeling vergezeld van een Actieplan met diverse maatregelen en wordt een gewijzigd kwantitatief Europees streefdoel voorgesteld.
- In het **tweede** onderdeel kondigt de Commissie aan om nationale stelsels van individuele leerrekeningen financieel te zullen ondersteunen en het gebruik van microcredentials en publiek-private samenwerkingen te willen stimuleren. Er zal ook een pilotproject over een vaardigheidsgarantie worden opgezet om werknemers die betrokken zijn bij herstructureringsprocessen of werkloos dreigen te worden, de mogelijkheid te bieden hun loopbaan verder te ontwikkelen in nieuwe arbeidskansen.
- In het **derde** onderdeel stelt de Commissie o.a. een initiatief over meeneembaarheid van vaardigheden (*Skills Portability Initiative*) voor om kwalificaties zichtbaarder en beter overdraagbaar te maken. Tevens wordt een gemeenschappelijk Europees kader voor automatische erkenning van studiekwalificaties en leerperioden in het buitenland aangekondigd (voor zowel po, vo, mbo en ho). De Commissie wil ook het gebruik van interoperabele digitale credentials bevorderen, het Europese diploma voor het ho verder uitwerken (in lijn met lopende onderhandelingen in de Raad) en het

Erasmus+ programma versterken. Verder wil de Commissie de haalbaarheid van een mogelijk Europees diploma voor het mbo verkennen.

- Het **vierde** deel bevat maatregelen om talent uit derde landen aan te trekken en te behouden, door o.a. het Europese onderwijs-/opleidingsstelsel aantrekkelijker te maken, het aantrekken van talent te vergemakkelijken, een toekomstig EU-talentedoel op te zetten en een visumstrategie in te voeren.
- De mededeling bevat ook voorstellen voor een gewijzigde en gestroomlijnde **governance**, waaronder een nieuwe governancestructuur (European Skills High Level Board).

Appreciatie

Positieve punten

- Het voorstel sluit goed aan bij de Nederlandse inzet m.b.t. concurrentievermogen en een gezamenlijk aanpak van tekorten op de arbeidsmarkt, het verhogen van de kwaliteit van onderwijs en het gericht opleiden voor specifieke (tekort)sectoren op de arbeidsmarkt.
- Het versterken van basisvaardigheden is een prioriteit van het huidige kabinet, de uitwisseling van best practices en de aangekondigde ondersteuningsmechanismen ziet het kabinet als positief.
- Aandacht voor STEM-onderwijs en inzet gericht op een betere genderbalans in STEM-onderwijs ziet het kabinet als positief en in lijn met Nederlands beleid.
- Het kabinet verwelkomt een faciliterende rol en ondersteuning voor toekomstbestendige "skills-infrastructuur", bv. gebruik van microcredentials, individuele leerrekeningen, herziening staatssteunregels op het gebied van opleidingen.
- Het kabinet ziet een aangekondigd observatorium voor het in kaart brengen van huidige/toekomstige vraag/aanbod naar banen en daarmee verbonden vaardigheden als positief.

Aandachtspunten

- Het kabinet onderstreept dat onderwijs niet alleen de arbeidsmarkt en maatschappelijke opgaven dient maar net zo belangrijk is voor individuele ontwikkeling, leermobiliteit, burgerschap en inclusie.
- De bevoegdheid van de EU op het gebied van onderwijs en vaardigheden is ook beperkt, het kabinet zal hierop scherp zijn in de uitwerking van de aangekondigde initiatieven. Bijvoorbeeld het EU-actieplan basisvaardigheden of bevat acties die buiten de bevoegdheid van de EU vallen. Ook de governance voor skills in relatie tot de Europese onderwijsruimte roept vragen op.
- Op het gebied van **(h)erkenning van (beroeps-)vaardigheden** ziet het kabinet meerwaarde van EU-maatregelen vooral in aanvulling/ondersteuning van nationaal beleid omdat de daadwerkelijke (h)erkenning bij onderwijsinstellingen en werkgevers blijft. Maar we zijn geen voorstander van een EU-systeem voor (h)erkenning van vaardigheden. Aangegeven is dat het kabinet met interesse naar de resultaten van de verkenning tot een initiatief over *Skills Portability*. De verkenning moet ook verduidelijken wat "skills" in dit verband inhouden, welke obstakels er bestaan voor niet gereguleerde beroepen en waar bestaande instrumenten niet volstaan

- De Commissie wil de haalbaarheid verkennen van een **Europees diploma (-label) voor de hoogste niveaus van beroepsonderwijs**. In het fiche is aangegeven dat het kabinet terughoudend hierover is. De reden is dat wij liever prioriteit geven aan de verschillende bestaande erkennings- en kwaliteitsborgingsinstrumenten in het mbo, zoals EQF en EQAVET, alvorens te werken aan een Europees diploma voor beroepsonderwijs en -opleiding dat gezien de grote diversiteit aan onderwijsstelsels en beroepen in de lidstaten zeer moeilijk realiseerbaar zal zijn.
- Het kabinet staat terughoudend tegenover een gemeenschappelijk Europees kader voor de **automatische erkenning van studiekwalificaties en leerperioden** in het buitenland voor zowel hbo, wo, mbo als het funderend onderwijs. Voor het hbo en wo lopen er al andere initiatieven, voor het mbo zijn meer voor de hand liggende instrumenten nog niet volledig benut, en wat betreft funderend onderwijs zien we geen grote knelpunten en willen we ook geen inbreuk maken in de autonomie van scholen bij het beoordelen van het niveau van leerlingen.
- Nederland onderschrijft het belang van de **verbetering van basisvaardigheden** en uitwisseling van best practices op dit gebied. Het aangekondigde ondersteuningsmechanisme kan hieraan bijdragen. De in het EU-actieplan voorgestelde maatregelen voert Nederland zelf al grotendeels uit met het Masterplan basisvaardigheden. Het lijkt op dit moment niet voor de hand liggen om deze nationale aanpak aan te vullen door als Nederland deel te nemen aan een (pilot voor) het EU-ondersteuningsmechanisme. Wel zal het kabinet de uitkomsten van de pilot bestuderen om te zien of hieruit lessen kunnen worden getrokken voor onze nationale aanpak. Het EU-actieplan basisvaardigheden bevat ook enkele acties die de competentie van de EU te buiten gaan, omdat de EU hiermee zich rechtstreeks met onderwijsinhoud en -methoden zou mengen. We zijn vooralsnog terughoudend wat betreft nieuwe streefdoelen voor basisvaardigheden en STEM-onderwijs.
- Het kabinet zal in de onderhandelingen het belang van **gebalanceerde studentenstromen** benadrukken. Streefdoelen voor het aantrekken van studenten van buiten de EU ziet het kabinet alsnog als kritisch, vooral met het oog op gebalanceerde studentenstromen en de WIB.
- Wat de maatregelen m.b.t. **tekorten op de arbeidsmarkt** betreft, herkent het kabinet het belang van het aantrekken van talent voor de Nederlandse kenniseconomie maar ziet arbeidsmigratie niet als structurele oplossing voor de tekorten. Ook hierbij moeten de lidstaten ruimte hebben voor eigen invulling van het beleid rondom arbeidsmigratie en arbeidsmarktbeleid.

Krachtenveld

Eerste reacties van andere lidstaten op het voorstel zijn overwegend positief. Er is breed draagvlak voor het bevorderen van basisvaardigheden en STEM-onderwijs, net als het flexibeler maken van de arbeidsmarkt gericht op economische veranderingen. Verschillende lidstaten – net als Nederland - hebben nog vraagtekens over de governance (met name op onderwijsgebied) en financiering van de voorgestelde maatregelen.

Vervolgproces

Het BNC-fiche wordt op woensdag 2 april in de BNC besproken. Het voorliggende fiche is dus nog aan verandering onderhevig en kan gezien worden als een 80%-versie.

Datum
26 maart 2025

Het is op dit moment nog onduidelijk in welke Raad de Union of Skills vooral behandeld zal gaan worden, en de rol van de voorbereidende Raadswerkgroepen daarbij, en de hieruit resulterende besluiten. Een deel van de acties kan de Commissie op grond van haar recht van initiatief zelf oppakken, waaronder ook het verkennen van de mogelijkheid en wenselijkheid van wetgeving. Wij zullen als OCW pleiten voor een stevige rol van de OJCS Raad en het Onderwijscomité. Daarnaast is continuïteit van de governance voor de onderwijssamenwerking, zoals voor het laatst in 2021 geactualiseerd, voor OCW van groot belang. Denk daarbij concreet aan hoog ambtelijke stuur- en DG groepen, en thematische werkgroepen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.